

**БҮГД НАЙРАМДАХ МОНГОЛ АРД УЛС, БҮГД НАЙРАМДАХ УНГАР АРД УЛСЫН ХООРОНД
ИРГЭНИЙ БА ГЭР БҮЛ, ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАЛААР ЭРХИЙН ТУСЛАЛЦАА, ХАРИЛЦАН
ҮЗҮҮЛЭХ ТУХАЙ ГЭРЭЭ
(1968.11.22)**

Бүгд найрамдах Монгол Ард Улсын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн газар, Бүгд найрамдах Унгар Ард Улсын Тэргүүлэгчдийн газар.

Тус хоёр орны хоорондын баг дотно найрамдлыг эрхийн харилцааны салбарт бэхжүүлэхийг эрмэлзэн, Иргэний ба гэр бүл, эрүүгийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа харилцан үзүүлэх тухай Гэрээ байгуулахаар шийдвэрлэж,

Энэ зорилгоор өөрсдийн бүрэн эрхт төлөөлөгчдөөр БНМАУ-ын Дээд Шүүхийн дарга ХОРЛООГИЙН ДАМДИН, БНУАУ-ын Шүүх Яамны сайд МИХАЙ КОРОМ нарыг тус тус томилсноор тэд зохих хэлбэр, журмын дагуу олгогдсон эрхийнхээ үнэмлэхийг солилцоод дор дурдсан зүйлийн талаар хэлэлцэн тохиролцов. Үүнд:

**НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ
ЕРӨНХИЙ ЗААЛТ**

**Нэгдүгээр зүйл
Эрхийн хамгаалалт**

1. Хэлэлцэн тохирогч нэг этгээдийн харьяат /иргэн ба хуулийн этгээд/ Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байхдаа хувийн болон эд хөрөнгийн эрхээ Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн харьяат нарын нэгэн адил хамгаалуулж байна.
2. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн харьяат нар, Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн иргэний ба гэр бүл, эрүүгийн хэргийг авч хэлэлцэх байгууллагуудад тэрхүү Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн харьяат нарын нэгэн адилаар хэрэг нэхэмжлэх, өргөдөл, гомдол гаргаж болно.

**Хоёрдугаар зүйл
Эрхийн туслалцаа үзүүлэх**

1. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр этгээдийн шүүх, прокурор, улсын нотариатын байгууллагууд иргэний ба гэр бүл, эрүүгийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа харилцан бие биедээ үзүүлж байна.
2. Энэ зүйлийн 1-д дурдсан байгууллагууд иргэний ба гэр бүл, эрүүгийн хэргийг авч хэлэлцэх бусад байгууллагуудад мөн эрхийн туслалцаа үзүүлж байна.

**Гуравдугаар зүйл
Харилцах журам**

1. 2 дугаар зүйлийн 1-д дурьдсан байгууллагууд эрхийн туслалцаа харилцан үзүүлэхдээ энэхүү гэрээгээр өөр журам тогтоогдоогүй байвал төвийнхөө байгууллагуудаар дамжуулна.
2. Хэрэв энэхүү гэрээнд зарим тохиолдлын талаар өөрөөр заагаагүй бол иргэний ба гэр бүл, эрүүгийн хэргийг авч хэлэлцэх бусад байгууллагууд нь эрхийн туслалцаа үзүүлэх тухай даалгаварыг 2-р зүйлийн 1-д дурдсан байгууллагуудад явуулна.

**Дөрөвдүгээр зүйл
Эрхийн туслалцаа үзүүлэх хязгаар**

Эрхийн туслалцааг дор дурьдсан хэлбэрүүдэд үзүүлнэ. Үүнд: нэгжлэг хийх, эд хогшлыг хураан авах ба битүүмжлэх, эд мөрийн баримтыг өгч авалцах, яллагдагч, гэрч болон шинжээчийг байцаах, зохигчид ба бусад этгээдийг асуух, шүүхийн үзлэг явуулах, баримт бичгүүдийг гардуулах тухай даалгавар биелүүлэх, хэрэг материалыг илгээх, бичиг баримтыг үйлдэх ба илгээх замаар гүйцэтгэнэ.

**Тавдугаар зүйл
Эрхийн туслалцаа үзүүлэх даалгаврын хэлбэр**

1. Эрхийн туслалцаа үзүүлэх талаар өгөх даалгаварт доорх зүйл багтсан байвал зохино. Үүнд:

- a. Даалгавар өгөгч байгууллагын нэр;
 - b. Даалгавар хүлээн авагч байгууллагын нэр;
 - c. Эрхийн туслалцаа авах гэсэн хэргийн нэр;
 - d. Зохигчид, яллагдагч, шүүгчдэгч буюу шийтгэгдэгсдийн овог нэр, тэдний байнгын буюу түр оршин суугаа газар, аль улсын харъяат, эрхэлсэн ажил, эрүүгийн хэргийн талаар бол яллагдагчийн төрсөн газар, он, сар өдөр, төрөл садны нэрийг аль болохоор тодорхойлох;
 - e. Тэднийг төлөөлж байгаа хүний овог, нэр, хаяг;
 - f. Даалгаварын агуулга, түүнд хамаарах чухал мэдээнүүд, эрүүгийн хэргийн талаар бол уг хэргийн бүрэлдэхүүнийг тодорхойлон бичих.
2. Энэхүү Гэрээний үндсэн дээр итгээж байгаа материалууд тамга, гарын үсэгтэй байвал зохино.

Зургадугаар журам Гүйцэтгэх журам

1. Эрхийн туслалцаа үзүүлэх тухай даалгаварыг хүлээн авагч байгууллага уг даалгаварыг биелүүлэхдээ өөрийн улсын хууль тогтоомжийг баримтална. Тэгэхдээ энэ байгууллага даалгавар өгч байгаа байгууллагын хүсэлтээр өөрийн улсын хууль тогтоомжинд харшлахгүй бол нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байцаан шийтгэх хууль, дүрмийг баримталж болно.
2. Хэрэв даалгавар хүлээн авагч байгууллага түүнийг биелүүлэх эрх хэмжээгүй байвал уг даалгаварыг биелүүлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлээд, даалгавар өгөгч байгууллагад энэ тухай мэдэгдэнэ.
3. Даалгавар хүлээн авагч байгууллага уг даалгаварыг хаана, хэдийд биелүүлснээ даалгавар өгөгч байгууллагад түүний хүсэлтийн дагуу цаг тухайд нь мэдэгдэнэ.
4. Даалгавар биелүүлсний дараа уг даалгаварыг хүлээн авагч байгууллага даалгавар өгөгч байгууллагадаа баримт бичгийг эргүүлэн өгөх буюу биелүүлж эс чадвал уг даалгаварыг биелүүлэхэд тохиолдож байгаа бэрхшээлийн талаар мэдэгдэнэ.

Долдугаар зүйл Гэрч, шинжээч нарын халдашгүй байдал

1. Даалгавар хүлээн авагч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллагад дуудагдсан гэрч буюу шинжээч нь даалгавар өгөгч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллагад очиход тэднийг даалгавар өгөгч улсын хил нэвтрэхээс өмнө үйлдсэн гэмт хэргийн учир баривчлах, хорих буюу эрүүгийн хариуцлагад татаж болохгүй. Тэрчлэн дээр дурдсаны нэгэн адил гэмт хэргийн улмаас даалгавар өгсөн Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт тэднийг шийтгэж болохгүй.
2. Гэрч буюу шинжээч нар нь мөрдөн байцаах байгууллагаас цаашид хүлээх шаардлагагүйг мэдэгдсэн өдрөөс хойш нэг сарын хугацаанд даалгавар өгөгч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээс гарахгүй бол дээр дурдсан халдашгүй байдлыг алдана. Гэрч гэрч буюу шинжээч нь тэднээс хамаарахгүй шалтгаанаар даалгавар өгөгч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээс гарч чадалгүй саатсан хоногийг энэ хугацаанд оруулахгүй.

Наймдугаар зүйл Бичиг баримт гардуулах тухай даалгавар

1. Хэрэв бичиг баримтууд нь даалгавар хүлээн авагч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хэлээр бичигдсэн буюу батлагдсан орчуулгатай байвал даалгавар хүлээн авагч байгууллага уг бичиг баримтуудыг өөрийн улсын дотор шийтгүүлж байгаа хууль тогтоомжийн дагуу гаргуулж өгнө. Эдгээр шаардлагын дагуу хийгдээгүй бичиг баримтыг сайн дураараа авахыг зөвшөөрвөл, даалгавар хүлээн авсан байгууллага тэдгээрийг хүлээн авагчид гардуулж өгч болно.
2. Бичиг баримтыг гардуулах даалгаварт хүлээн авагчийн тодорхой хаяг болон хүлээлгэн өгч байгаа бичиг баримтын нэрийг заана. Хэрэв даалгаварт дурдсан хаягаар бичиг баримтыг гардуулж чадахгүй бол даалгавар хүлээн авагч байгууллага өөрийн санаачилгаар хаягийг тодруулахад шаардагдах арга хэмжээг авна. Хэрэв даалгавар хүлээн авагч байгууллага хаягийг тодруулж чадахгүйд хүрвэл даалгавар өгөгч байгууллагад энэ тухайгаа мэдэгдэж, гардуулан өгвөл зохих бичиг баримтыг түүнд эргүүлэн хүргүүлнэ.

Есдүгээр зүйл Бичиг баримт гардуулсныг нотлох

Бичиг баримт гардуулсан тухай нотолгоог даалгавар хүлээн авагч өөрийн улсад дагаж шийтгүүлж байгаа хууль, дүрмийн дагуу үйлдэнэ. Уг нотолгоонд бичиг баримтыг хаана, хэдийд гардуулснаа заах ёстой.

Аравдугаар зүйл
Өөрийн иргэдэд бичиг баримтыг гардуулах

1. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газраараа дамжуулан өөрийн иргэдэд бичиг баримт гардуулах эрхтэй
2. Ийнхүү бичиг баримт гардуулахдаа албадах арга хэрэглэж үл болно.

Арваннэгдүгээр зүйл
Эрхийн туслалцаа үзүүлэхтэй холбогдох зардал

1. Даалгавар хүлээн авагч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд эрхийн туслалцаа үзүүлсний зардал үл шаардана. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд өөр өөрсдийн нутаг дэвсгэр дээр эрхийн туслалцаа үзүүлэхэд гарсан бүх зардлыг хариуцна.
2. Даалгавар хүлээн авагч байгууллага гарсан зардлын хэмжээг даалгавар өгөгч байгууллагад мэдэгдэнэ. Хэрэв даалгавар авагч байгууллага төлөх үүрэг бүхий этгээдээс уг зардлыг гаргуулбал тэр нь гаргуулж авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн орлого болно.

Арванхоёрдугаар зүйл
Мэдээлэл

Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Дээд шүүх, Бүгд Найрамдах Унгар Ард Улсын Шүүх Яамны өөр өөрсдийн орны дотор шийтгүүлж байсан буюу байгаа хууль тогтоомжийн тухай бие биеийн хүсэлтээр харилцан мэдээлж байна. Түүнчлэн Хэлэлцэн Тохирогч хоёр этгээдийн хуулийн зохих байгууллагуудаас тус тусын хууль тогтоомжийн талаар хийсэн тайлбарын тухай харилцан мэдээлж байна.

Арвангуравдугаар зүйл
Эрхийн туслалцаа үзүүлэхэд хэрэглэх хэл

Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн байгууллага эрхийн туслалцаа харилцан үзүүлэхдээ өөр өөрсдийн буюу орос хэлийг хэрэглэнэ. Тус хоёр улсын дотор дагаж шийтгүүлж байсан буюу байгаа хууль тогтоомжийн тухай мэдээллийг орос хэл дээр солилцохыг хичээнэ.

Арвандөрөвдүгээр зүйл
Бичиг баримтыг гэрчлэн магадлах, зөвшөөрөн хүлээх

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр тэндэхийн зохих байгууллага буюу албаны хүмүүсээс өөрийнхөө эрх хэмжээний дагуу үйлдэж зохиосон буюу гэрчилсэн тэмдэг бүхий бичиг баримтууд нь Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр ямар нэгэн гэрчилгээг магадлагаагүйгээр хүчинтэйд тооцно.
2. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэсгэр дээр үйлдсэн албан бичиг баримт нь Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр адил хүчин төгөлдөр болно.

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ
ТУСГАЙ АНГИ

Нэгдүгээр бүлэг
Иргэний ба гэр бүлийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа үзүүлэх
Шүүхийн зардлыг гаргуулах ба түүнээс чөлөөлөх

Арвантавдугаар зүйл

Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн шүүхийн ажиллагаанд оролцож тэр улсын нутаг дэвсгэр дээр байгаа Хэлэлцэн Тохирогч аль нэг этгээдийн иргэдээс зөвхөн гадаадын харьяат гэх буюу тэр улсын байнга буюу түр оршин суудаггүй гэдэг үндсэн дээр шүүхийн зардал төлөхийг шаардаж болохгүй.

Арванзургаадугаар зүйл

1. Өмнөх зүйлд заасан шүүхийн зардал төлөхөөс чөлөөлөгдсөн хүмүүсээс шүүхийн зардал төлүүлэхээр тогтоосон байвал Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн холбогдох шүүх зохих хүсэлт авсны үндсэн дээр уг зардлыг албадан гаргуулах бөгөөд тэгэхдээ татвар хураамжгүйгээр гүйцэтгэнэ.

2. Шүүхийн зардалд энэхүү гэрээний 17 дугаар зүйлд заасан бичиг баримтыг орчуулах, гэрчлэн магадлахтай холбогдсон зардал нэгэн адил хамаарна

Арвандолдугаар зүйл

1. Шүүхийн зардлыг албадан гаргуулах хүсэлтэд зардлын талаар шүүхээс гаргасан шийдвэрийн баталгаатай хуулбар, түүнчлэн уг шийдвэрийг хүчин төгөлдөр болж биелэгдэх тухай шийдвэр гаргасан шүүхээс олгосон магадлагааг хавсаргавал зохино.
2. Дээр дурдсан бичиг баримтууд шүүхийн зардлыг нутаг дэвсгэр дээр нь гаргуулах хэлэлцэн тохирогч этгээдийн хэл дээр үйлдсэн орчуулгатай байвал зохино.
3. Шүүхийн зардлыг гаргуулах тухай шийдвэр биелүүлэхийг хүлээн зөвшөөрч байгаа шүүх доорх зүйлийг зөвхөн шалгаж үзнэ. Үүнд:
 - а. Шийдвэр нь хууль ёсоор хүчин төгөлдөр биелэгдэх ёстой эсэх
 - б. Бичиг баримтууд нь 2 дугаарт дурдсан батлагдсан орчуулгатай эсэх

Арваннаймдугаар зүйл

Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр шүүхийн зардлыг гаргуулах тухай хүсэлтийг дор дурдсан шугамаар гаргана. Үүнд:

- а. Зардлын тухай шийдвэр гаргасан шүүхэд буюу хэргийг авч хэлэлцсэн шүүхэд гаргана. Энэ шүүх нь уг шийдвэрийг биелүүлэх хүсэлтийг Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн зохих шүүхэд энэхүү Гэрээний 3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу шилжүүлнэ.
- б. Хэрэв холбогдох этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байгаа бол Хэлэлцэн Тохирогч тэрхүү Этгээдийн шүүхийн зардлыг гаргуулах тухай шийдвэр гаргах эрх хэмжээ бүхий шүүхэд хүсэлтээ гаргах журмаар тус тус гүйцэтгэнэ.

Арванесдүгээр зүйл

1. Шүүх нь зохигчдыг асууж байцаахгүйгээр зардал гаргуулах тухай хүсэлтийг авч хэлэлцэнэ.
2. Зардал гаргах тухай эрх хэмжээ бүхий шүүх нь энэхүү гэрээний 16 дугаар зүйлийн 2-т заасан зардлыг гаргуулах тухай асуудлыг шийдвэрлэнэ. Эдгээр зардлыг хэмжээг уг зардалд нутаг дэвсгэр дээр нь үүсэн гарсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих шүүх тогтооно.
3. Хүсэлт гаргагч зохих зардлыг урьдчилан төлөөгүй гэдгээр шалтгаалан уг зардлыг гаргуулах хүсэлтийг хүлээн авах явдлаас татгалзаж үл болно.

Шүүхийн зардлаас чөлөөлөх

Хорьдугаар зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн иргэд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэрт шүүхийн зардал, татвар төлөхөөс чөлөөлөгдөх болон татвар төлөхийг хойшлуулах мөн эрхийн туслалцааг үнэ төлбөргүй авах хөнгөлөлтийг тэр улсын иргэдийн адилаар нэгэн адил болзол, хэмжээгээр эдэлнэ.
2. Шүүхийн зардал татвараас чөлөөлөх, түүнчлэн татвар төлөх хугацааг хойшлуулах эрх нь албадан гүйцэтгүүлэх үйлдэл болон бүх байцаан шийтгэх ажиллагаанд хамаарна.
3. Шүүхэд ямар нэг хэрэг авч хэлэлцэх үед Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн хууль тогтоомжийн дагуу шүүхийн зардал хураамжаас чөлөөлөгдсөн иргэд нь Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр мөн тэр хэргийн учир байцаан шийтгэх ажиллагаанд оролцох бол шүүхийн зардал, хураамжаас дээрхийн нэгэн адил чөлөөлөгдөнө.

Хориннэгдүгээр зүйл

1. Хувийн болон гэр бүлийн байдал, цалин хөлс, эд хөрөнгийн тухай бичиг баримтыг хүсэлт гаргагч этгээд нутаг дэвсгэр дээр нь байнга буюу түр оршин суугаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих байгууллагаас олгоно.
2. Хэрэв хүсэлт гаргагч этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн алины ч нутаг дэвсгэрт байнга буюу түр оршин суудаггүй бол бичиг баримтыг түүний харъяалагдах улсын дипломат буюу консулын төлөөлгчдийн газраас олгоно.
3. Шүүхийн зардлаас чөлөөлөх тухай шийдвэр гаргаж байгаа шүүх шаардлагатай гэж үзвэл энэхүү гэрээний 3 дугаар зүйлд заасан ёсоор бичиг баримт олгосон байгууллагаас нэмэлт тайлбар гарахыг шаардаж болно.

Хоринхоёрдугаар зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн иргэн Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн шүүхэд зардал ба хураамжаас чөлөөлөгдөх (эсвэл хураамж төлөхийг хойшлуулах буюу хуулийн туслалцааг үнэ төлбөргүй авах эрх эдлэх) тухай хүсвэл байнга буюу түр оршин суугаа газрынхаа зохих шүүхэд энэ тухай хүсэлтээ амаар тавьж болох бөгөөд тэр шүүх нь уг хүсэлтийг протоколд тэмдэглэж авна. Хүсэлт хүлээн авсан шүүх энэхүү гэрээний 3 дугаар зүйлийн 1-д заасан журмаар уг протокол болон 21 дүгээр зүйлд заасан хүсэлт гаргасан этгээдээс ирүүлсэн бусад бичиг баримтын хамт Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих холбогдох шүүхэд шилжүүлнэ.
2. Уг протокол нь түүнийг үйлдсэн шүүхийн хэл дээр байхаар зохиогдсон байна.

Хорингуравдугаар зүйл
Иргэний гэр бүлийн байдлын тухай ба бусад бичиг баримтуудыг шилжүүлэх

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээд нь дипломат шугамаар хүлээн авсан хүсэлтийг ёсоор Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн иргэний гэр бүлийн байдлыг бүртгэсэн гэрчилгээ, боловсрол, ажилласан хугацааны тухай баримтууд болон тэдний хувийн эрх, ашиг сонирхолтой холбогдсон бусад бичиг баримтуудыг Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээддээ бүрдүүлэн явуулж байна.
2. Энэ зүйлийн 1-д дурдсан бичиг баримтуудыг Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээддээ дипломат шугамаар орчуулгагүй, үнэ төлбөргүйгээр илгээнэ.

Хувийн эрхийн тухай

Хориндөрөвдүгээр зүйл
Иргэний эрхийн чадвар

Иргэний эрхийн чадварыг түүний харъяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор тодорхойлно.

Хоринтавдугаар зүйл
Нас барсанд тооцох

1. Хүнийг нас барсанд тооцох, нас барсан гэж тогтоохдоо тэр нас барсан хүний сүүлийн харъяалагдаж байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих байгууллага өөрийн улсын хууль тогтоомжийг баримтална.
2. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн байгууллага Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн иргэнийг дор дурдсан журмаар нас барсанд тооцох буюу нас барсан гэж тогтооно. Үүнд:
 - a. Хэлэлцэн Тохирогч энэхүү Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байгаад сураггүй алга болсон этгээдийн хөдлөх ба үл хөдлөх хөрөнгийг өвлөх эрхээ эдлэхийг хүсэгч этгээд энэ тухай хүсэлтээ гаргавал
 - b. Хэлэлцэн Тохирогч энэхүү Этгээдийн нутаг дэвсгэрт хүсэлт гаргах үедээ амьдарч байгаа, сураггүй алга болсон этгээдийн нөхөр буюу эхнэр хүсэлт гаргавал.

Гэр бүлийн эрх

Хоринзургадугаар зүйл
Гэрлэлтийг салгах, гэрлэлтийг хүчингүйд тооцох

Гэрлэлтийг салгах, гэрлэлтийг хүчингүйд тооцох буюу гэрлэлт хүчинтэй байгаа эсэх тухай Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн шүүхийн хуулийн хүчинтэй шийдвэрийг хүчин төгөлдөр болох үед гэрлэгчдийн аль нэг нь шийдвэр гаргасан шүүхийн талын Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн ямар ч шүүх үүний урьд хуулийн хүчинтэй болсон шийдвэр гараагүй бол Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр цаашид авч хэлэлцэхгүйгээр хүлээн зөвшөөрнө.

Энэ заалт нь Энэхүү гэрээг хүчин төгөлдөр болохоос өмнө гаргасан шийдвэрт нэгэн адил хамаарагдана.

Эх эцэг ,хүүхдийн хоорондын эрхийн харьцаа
Хориндолдугаар зүйл

1. Хүүхдийн эцгийг тогтоох буюу тэр тухай шийдвэрлэхдээ тэр хүүхдийн харъяалагдаж байгаа хэлэлцэн тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.
2. Хэрэв хүүхэд нь нөгөө хэлэлцэн тохирогч этгээдтийн нутаг дэвсгэрт байгаа бол хүүхэд аль илүү ашигтай хэлэлцэн тохирогч этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.

Хориннаймдугаар зүйл

Хүүхэд, түүний эцэг, эхийн хоорондын эрхийн харьцааг хүүхдийн харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор тодорхойлно. 27 дугаар зүйлийн 2-т дурдсан заалтыг ийм үед баримтална.

Хоринесдүгээр зүйл

1. Хүүхдийн харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн тохирогч Этгээдийн шүүх энэхүү Гэрээний 27, 28 дугаар зүйлд дурдсан эрхийн харьцааны талаар шийдвэр гаргах эрх хэмжээ бүхий болно.
2. Хэрэв нэхэмжлэгч, хариуцагч хоёулаа Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байгаа бол энэхүү Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн шүүх нэгэн адил шийдвэр гаргах эрх хэмжээ бүхий болно. Ийм үед энэхүү Гэрээний 27, 28 дугаар зүйлийг баримтална.

Үрчлэлт Гучдугаар зүйл

1. Хүүхэд үрчлэн авах үед үрчлэн авагчийн харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.
2. Хэрэв хүүхэд үрчлэн авагчийн нэг нь нэг дэх, нөгөө нь хоёр дахь Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн харьяат байвал уг үрчлэлт нь Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр дагаж шийтгүүлж байгаа хууль тогтоомжийн шаардлагад нэгэн адил нийлж байвал зохино.
3. Хэрэв хүүхэд нь нэг Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн харьяат үрчлэн авагч нь нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн харьяат байвал Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хуулиар шаардагдвал тэр хүүхдийн өөрийн нь болон түүний хууль ёсны төлөөлөгч буюу энэ Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн төрийн зохих байгууллагын зөвшөөрлийг авна.

Гучиннэгдүгээр зүйл

Үрчлэн авагчийн харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллагууд үрчлэлтийн хэргийг авч хэлэлцэх эрх хэмжээ бүхий болно. 30 дугаар зүйлийн 2 –т заасан тохиолдолд эхнэр нөхөр хоёулаа нутаг дэвсгэр дээр нь сүүлийн үед байнга буюу түр оршин сууж байгаа буюу байсан тэр Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллага шийдвэрлэх эрх хэмжээ бүхий болно.

Гучинхоёрдугаар зүйл

30 ба 31 дүгээр зүйлийн заалтыг үрчлэлтийг хүчингүй болгоход ч нэгэн адил баримтална.

Асрамж ба тэтгэмж Гучингуравдугаар зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн харьяат иргэдийг асран хамгаалах ба харгалзан дэмжихтэй холбогдсон хэргийг энэхүү гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол асрамж буюу тэтгэмжинд орох гэж байгаа иргэдийн харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллага авч хэлэлцэх эрх хэмжээ бүхий болно.
2. Асран хамгаалалт ба харгалзан дэмжлэгийг тогтоох, түүнийг өөрчлөх нөхцөлийн хувьд асран хамгаалалт буюу харгалзан дэмжлэгт иргэний харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.
3. Асран хамгаалагч буюу харгалзан дэмжигч, асран хамгаалуулагч буюу харгалзан дэмжүүлэгч, асран хамгаалагч буюу харгалзан дэмжигчийг томилсон Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор тодорхойлогдоно.
4. Асран хамгаалах ба харгалзан дэмжих үүрэг авахын хувьд асран хамгаалагч буюу харгалзан дэмжигч болох гэж байгаа хүний харьяалагдаж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.
5. Асран хамгаалалт буюу харгалзан дэмжлэг биелүүлэх Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт оршин суудаг бөгөөд ийнхүү томилох нь асрамж буюу тэтгэмжинд орох хүний эрх ашигт хамгийн тохиромжтой байвал Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн харьяат иргэнд асран хамгаалагч буюу харгалзан дэмжигчээр нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн харьяатыг томилж болно.

Гучиндөрөвдүгээр зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байнга буюу түр оршин сууж байгаа, эсвэл эд хөрөнгө нь байгаа Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн харьяат иргэний асран хамгаалалт буюу харгалзан дэмжлэгийн талаар арга хэмжээ авах шаардлага гарвал тэрхүү нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн Байгууллага тэр иргэний харьяалагдах улсын дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газарт нэн даруй мэдэгдэнэ.

2. Хойшлуулшгүй шаардлагатай үед Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн байгууллага өөртөө байгаа нөхцөл бололцооны хирээр /орон сууц, тэжээх зардал, асарч хамгаалах/ түр арга хэмжээ авах бөгөөд энэ тухайгаа тэр иргэний харьяалагдах улсын дипломат төлөөлөгчийн ба консулын газарт нэн даруй мэдэгдэх ёстой. Эдгээр түр арга хэмжээ нь дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газар, эсхүл 33 дугаар зүйлийн 1-д дурдсан байгууллагаас өөр шийдвэр гаргах хүртэл хүчин төгөлдөр байна.

Гучинтавдугаар зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр байнга буюу түр оршин суугаа, эсхүл эд хөрөнгө нь байгаа иргэнд асран хамгаалагч буюу харгалзан дэмжигчийг томилуулахаар тэрхүү нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих холбогдох байгууллагад тэр иргэнийг харьяалах улсын асран хамгаалалт буюу харгалзан дэмжлэгийг биелүүлэхийг хүлээн авч байгаагаа хүсэлт гаргагч байгууллагад мэдэгдсэнээр уг хүсэлт биелэгдэж хуулийн хүчинтэй болсонд тооцно.
2. Энэ зүйлийн 1-д дурдсан асран хамгалах буюу харгалзан дэмжих үүрэг хүлээн авсан байгууллага уг үүргийг биелүүлэхдээ өөрийн улсын хууль тогтоомжийг баримтална. Гэхдээ асран хамгаалуулагчийн буюу харгалзан дэмжүүлэгчийн иргэний эрх зүйн чадвар, иргэний эрх олгох, үүрэг бий болох чадварын хувьд тэрхүү асран хамгаалуулагч буюу харгалзан дэмжүүлэгчийн харьяалагдах Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална. Энэ байгууллага асран хамгаалуулагч ба харгалзан дэмжүүлэгчийн хувийн эрхийн байдалд холбогдсон шийдвэр гаргах эрхгүй. Харин асран хамгаалалт ба харгалзан дэмжлэгт байгаа иргэний Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хуульд зааснаар шаардлагатай бол гэрлэхэд нь зөвшөөрлийг өгч болно.

Өв залгамжлал

Гучинзургадуур зүйл Тэгш эрхийн зарчим

Хэлэлцэн тохирогч нэг Этгээдийн иргэд Хэлэлцэн тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэрт байгаа эд хөрөнгийг хууль ёсоор буюу гэрээслэлээр өв залгамжлах болон түүнчлэн гэрээслэлийг хэрэгжүүлэх буюу өөрчлөхөд тэрхүү Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн харьяат нэгэн адил эрхийг эдэлнэ.

Гучиндолдугаар зүйл Баримтлах хууль

Өв залгамжлах эрх нь өв үлдээгч нас барах үедээ харьяалагдаж байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор зохицуулагдана.

Гучиннаймдугаар зүйл Эзэнгүй болсон эд хөрөнгө

Өв залгамжлагчгүй буюу өв залгамжлагч өвлөхийг татгалзсан эсхүл тэд өв залгамжлах чадвараа алдсан байвал уг эд хөрөнгө нутаг дэвсгэр дээр нь байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн орлого болох ба харин үл хөдлөх хөрөнгө нь өв үлдээгчийн нас барах үедээ харьяалагдаж байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн орлогод тус тус шилжинэ.

Гучинесдүгээр зүйл Гэрээслэл

1. Гэрээслэлийн хэлбэрийг өв үлдээгч гэрээслэлийг үйлдэх үедээ харьяалагдах байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор тодорхойлно. Гэвч гэрээслэлийг нутаг дэвсгэр дээр нь үйлдсэн Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтласан бол хангалттай гэж үзнэ. Энэхүү заалтыг уг гэрээслэлийг өөрчлөхөд нэгэн адил баримтална.
2. Гэрээслэлийг үйлдэх буюу өөрчлөх чадвар, түүчлэн бодол санаагаа буруу дутуу илэрхийлснээс үүсэх эрхийн холбогдлыг өв үлдээгч бодол санаагаа илэрхийлэх үедээ харьяалагдаж байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор зохицуулна.

Дөчдүгээр зүйл

Өв залгамжлалыг авч хэлэлцэх эрх хэмжээ

1. Хөдлөх хөрөнгийн өв залгамжлах хэргийг өв үлдээгчийн нас барах үедээ харьяалагдаж байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллага авч хэлэлцэх эрхтэй. Харин энэ зүйлийн 4-т дурдсан нь түүнд хамаарагдахгүй.

2. Үл хөдлөх хөрөнгийн өв залгамжлах хэргийг уг эд хөрөнгө нутаг дэвсгэрт нь байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллага авч хэлэлцэх эрх бүхий болно.
3. Энэ зүйлийн 1 ба 2-т дурдсан заалтыг өв залгамжлах эрхийн улмаас үүссэн маргааныг шийдвэрлэхэд нэгэн адил баримтална.
4. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн харьяат иргэн нас барсны дараа Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн нутагт үлдсэн түүний өвлөгдвөл зохих бүх хөдлөх хөрөнгийг байнга буюу түр оршин суугаа газар нь мэдэгдэж байгаа бүх өв залгамжлагчийн зөвшөөрч байвал, өв залгамжлагч буюу гэрээслэлийн өв залгамжлагчийн хэргийг Хэлэлцэн Тохирогч тэрхүү нөгөө Этгээдийн байгууллага авч хэлэлцэнэ.

Дочиннэгдүгээр зүйл
Нас барсан тухай мэдэгдэх

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэвсгэрт Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн харьяат иргэн нас барвал энэ тухай зохих байгууллага нас барагчын харьяалагдаж байсан орны дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газарт нэн даруй мэдэгдэх үүрэгтэй бөгөөд мөн түүний өв хөрөнгийг залгамжлагч гэрээслэлээр өв залгамжлагчийн тухай байгаа бүх мэдээ болон тэднийг байнга буюу түр оршин суугаа газрын хаяг, өв хөрөнгийн байдал, түүчлэн гэрээслэл байгаа эсэх талаар уг төлөөлөгчдийн газарт мэдэгдэнэ. Хэрэв нас барагч 3 дахь улсын нутаг дэвсгэрт эд хөрөнгө үлдээсэн мэдээ баримт байвал түүнийг өмнө дурдсан зохих байгууллага мөн мэдэгдэнэ.
2. Энэ хуулийн 1-д зааснаар мэдээ авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих байгууллага хэрэв түүний нутаг дэвсгэрт буюу гадаадын мэдэгдэлд дурьдагдаагүй өв залгамжлагч буюу гэрээслэлээр өв залгамжлагч, эсхүл өв үлдээгч гэрээслэл үлдээснийг олж мэдвэл энэ тухайгаа нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн холбогдох байгууллагад мэдэгдэнэ.
3. Хэрэв Хэлэлцэн Тохирогч нэг этгээдийн иргэн харьяалагдах байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийнхээ нутаг дэвсгэрт нас барвал өв залгамжлагч буюу гэрээслэлээр хувь заагчийн хувьд сонирхогч нь Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн харьяат иргэн байвал Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн зохих байгууллага энэ зүйлийн 1-д заасан ёсоор Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээд ийн дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газарт мэдэгдэнэ.

Дочинхоёрдугаар зүйл
Дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газрын бүрэн эрх

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэвсгэрт үүссэн өв залгамжлалын бүх хэргийн талаар дипломат төлөөлөгч ба консулын газрууд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн байгууллагын өмнө өөрийн харьяат иргэнийгээгүй ба төлөөлөх хүнээ томилоогүй үед нь тэднийг төлөөлөх эрхтэй. Үүний тулд тусгай эрхийн үнэмлэх шаардагдахгүй.
2. Хэрэв Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн харьяат иргэн байнга буюу түр оршин сууж байгаагүй нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээр зорчин явахдаа нас барвал түүний эд юмсыг ямар нэгэн талаар авч хэлэлцэлгүйгээр дипломат төлөөлөгчдийн ба консулын газарт нь шилжүүлнэ.

Дочингуравдугаар зүйл
Гэрээслэлийг зарлах

Нутаг дэвсгэрт нь гэрээслэл байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих эрх бүхий байгууллага уг гэрээслэлийг зарлана. Гэрээслэл түүнийг зарласан тухай протоколын хуулбар, хэрэв шаардагдвал гэрээслэлийн жинхэнэ эхийг өв үлдээгч харьяалагдах байсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зохих эрх бүхий байгууллагад явуулна.

Дочиндөрөвдүгээр зүйл
Өв хөрөнгийг хамгаалах эрх хэмжээ

1. Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн харьяат иргэний өв хөрөнгө нутаг дэвсгэрт нь байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллага уг хөрөнгийг өөрийн хууль тогтоомжын дагуу хамгаалах, арчлахад шаардагдах арга хэмжээ авах үүрэгтэй.
2. Энэ зүйлийн 1-д заасан ёсоор авсан арга хэмжээнийхээ тухай шууд буюу өөрийн төлөөлөгчөөр дамжуулан уг арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд оролцож болох Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газарт нэн даруй мэдэгдэнэ.

Дочинтавдугаар зүйл
Өв хөрөнгийг тавьж олгох

1. Хөдлөх өв хөрөнгө буюу үл хөдлөх өв хөрөнгийг худалдсаны үнийг өв залгамжлах хэргийг авч хэлэлцсэний дараа Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр байгаа өв залгамжлагчид тавьж олгох байвал тэрхүү хөдлөх өв хөрөнгө буюу худалдсан үнийг тэр улсын дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газарт шилжүүлнэ.
2. Өв залгамжлах хэргийг авч хэлэлцсэн байгууллага уг өв хөрөнгийг дипломат буюу консулын төлөөлөгчийн газарт шилжүүлэх шийдвэрийг дор дурдсан журмаар гаргана. Үүнд:
 - а/ Бүх өв залгажлагч, гэрээслэлээр өв залгамжлагч буюу нас барагчаас өр авлагатай хүмүүсийн шаардлага нь Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор тогтоогдсон хугацаанд төлөгдсөн буюу хангагдсан бол,
 - б/ Өв залгамжлалтай холбогдсон бүх хураамжийг төлж гүйцэтгэсэн бол,
 - в/ Өв хөрөнгийг гадагш гаргах зөвшөөрлийг зохих байгууллага олгосон бол.

Дөчинзургадугаар зүйл **Шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөх ба биелүүлэх**

1. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн асран хамгаалах ,харгалзан дэмжих асуудлыг эрхлэх шүүх ба байгууллагаас гаргасан эд хөрөнгийн биш хуулийн хүчин төгөлдөр болсон шийдвэрийг хэрэв энэ гэрээнд үл харшлах ба Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн асран хамгаалагч, харгалзан дэмжих хэргийн шүүх буюу байгууллага үүнээс өмнө энэ хэргийн талаар хуулийн хүчинтэй ямар нэгэн шийдвэр гаргаагүй бол нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр цаашид авч хэлэлцэхгүйгээр хүлээн зөвшөөрнө. Энэ заалт энэхүү Гэрээг хүчин төгөлдөр болохоос өмнө гаргана шийдвэрт нэгэн адил хамаарна.
2. Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр иргэний болон гэр бүлийн хэргээр шүүхээс гаргасан эд хөрөнгийн хүчин төгөлдөр болсон шийдвэр нь энэхүү Гэрээг хүчин төгөлдөр болсны дараа гаргасан байвал Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр үүнийг хүлээн зөвшөөрч биелүүлнэ.
3. Энэ заалт нь эрүүгийн хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлөх нэхэмжлэлийн талаар шүүхээс гаргасан хуулийн хүчин төгөлдөр шийдвэрт нэгэн адил хамаарна.

Дөчиндолдугаар зүйл

1. Албадан биелүүлэх зөвшөөрлийг олгохдоо нутаг дэвсгэр дээр нь гүйцэтгэх Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.
2. Хэрэв сонирхогч этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр байвал гүйцэтгэх тусгай хүсэлтийг Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн холбогдох шүүхэд буюу уг хэргийг авч хэлэлцсэн шүүх гаргана. Уг хэргийн авч хэлэлцсэн шүүх нь хүлээн авсан хүсэлтийг энэхүү Гэрээний 3 дугаар зүйлд дурдсан журмаар Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн зохих холбогдох шүүхэд явуулна.

Дөчиннаймдугаар зүйл

Албадан биелүүлэх зөвшөөрлийн тухай хүсэлтэнд дараах зүйлийг хавсаргавал зохино. Үүнд:

- а/ Шийдвэрийн бүрэн эх ,хэрэв хүчин төгөлдөр эсэх нь уг шийдвэрээс тодорхой мэдэгдэхгүй бол түүнийг хүчин төгөлдөр болсныг нотолсон албан баримт;
- в/ Хэргийг авч хэлэлцэхэд биеэр оролцоогүй хариуцагч буюу түүнийг төлөөлөх хүнийг шүүхээс дуудсан мэдэгдлийг нэг удаа ч гэсэн зохих хэлбэрээр нь цаг тухайд нь гаргуулсныг заасан бичиг баримт;
- с/ Энэ зүйлийн “а” “б”-д дурдсан бичиг баримтуудыг баталгаатай орчуулга.

Дөчинесдүгээр зүйл

Албадан биелүүлэх зөвшөөрлийг олгохдоо шүүх нь шаардлагатай үед хүсэлт гаргасан хүнийг дуудан түүний хүсэлтийн талаар тайлбар шаардах буюу дутагдалтай зүйлийг нь засуулах үүрэг өгч болно. Уг шүүх хариуцагчийн хүсэлтийн агуулгыг тодруулж шийдвэр гаргасан шүүхээс тайлбар шаардаж болно.

Тавьдугаар зүйл

1. Албадан биелүүлэх журмыг уг албадан биелүүлэлтийг нутаг дэвсгэр дээр нь гүйцэтгэх Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор зохицуулна.
2. Албадан биелүүлэхийг зөвшөөрсөн шийдвэр нутаг дэвсгэр дээр нь гаргасан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор зөвшөөрөгдсөн байвал Хариуцагч нь албадан биелүүлэхийг зөвшөөрсөн шийдвэрээс татгалзсан, түүнчлэн уг хэргийг гаргасан шүүхийн шийдвэрт дурдсан шаардлагаас татгалзсан тайлбарыг албадан биелүүлэхийг зөвшөөрч шийдвэрлэсэн шүүхийн өмнө тус тус гаргаж болно.

Тавиннэгдүгээр зүйл **Шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэхээс татгалзах**

Шүүхийн шийдвэрийг албадан биелүүлэхээс дор дурдсан үндсэн дээр татгалзаж болно. Үүнд:

- а/ Хуулийн хүчин төгөлдөр болоогүй шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэхийг шаардсан байвал;
- б/ Хариуцагч буюу өөрийнх нь эсрэг хэргийн талаар шийдвэр гаргасан этгээдэд буюу түүнийг төлөөлөх хүнд тэрхүү гэрээнд заасан журмын дагуу шүүхийн дуудлага цаг тухайд нь очих ёсоор гардуулаагүйн улмаас шүүхийн ажиллагаанд оролцож чадаагүй байвал;
- в/ Шүүхийн шийдвэр нь уг шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөх буюу өөрийн нутаг дэвсгэр дээр албадан биелүүлэхийг зөвшөөрөх гэж байгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн шүүхээс урьд ял энэ хэргийн талаар, мөн эдгээр зохигчдын хооронд нэгэн адил үндсэн дээр авч хэлэлцээд гаргасан хүчин төгөлдөр шийдвэртэй харшилж байвал татгалзаж болно. Энэ заалт нь шүүхээс урьд нь гаргасан шийдвэрийн агуулга ба гүйцэтгэх цагийг үндэслэн тогтоосон нөхцөл байдал нь эрс өөрчлөгдсөн байвал үүнд хамаарахгүй болно.

Тавинхоёрдугаар зүйл

Албадан биелүүлэхтэй холбогдон гарах шүүхийн зардлын хувьд уг шийдвэрийг өөрийн нутаг дэвсгэр дээр хүлээн авч биелүүлэх Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжийг баримтална.

Тавингуравдугаар зүйл

Энэхүү гэрээний 46-52 дугаар зүйлийн заалт шүүхэд ирээд эвлэрсэн хэлцэлд нэгэн адил хамаарна.

Хоёрдугаар бүлэг Эрүүгийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа үзүүлэх

Тавиндөрөвдүгээр зүйл

1. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд энэхүү Гэрээгээр тогтоогдсон нөхцлийн үндсэн дээр өөрсдийн нутаг дэвсгэрт байгаа этгээдийг эрүүгийн хариуцлагад татах буюу таслан шийдвэрлэх тогтоолыг гүйцэтгүүлэхээр шаардсан ёсоор нэг нэгэндээ шилжүүлэн өгч байх үүргийг хүлээнэ.
2. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн хууль тогтоомжоор нэг жилээс дээш хугацаагаар хорих буюу түүнээс өөр хүнд ял /цаашид шилжүүлэн өгөх гэмт хэрэг гэж нэрлэгдэх/ шийтгэгдэх гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг шилжүүлэн өгнө.

Тавинтавдугаар зүйл Шилжүүлэн өгөхөөс татгалзах

Дор дурдсан үндсэн дээр шилжүүлэн өгөхгүй байж болно. Үүнд:

- а/ Шилжүүлэн өгөх хүн нь шаардлагыг хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн харьяат байвал;
- б/ Шилжүүлэн өгөх этгээд шилжүүлэн өгөх шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт гэмт хэрэг өдүүлсэн байвал;
- в/ Шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн хууль тогтоомжоор эрүүгийн хэргийн хөөн хэлэлцэх хугацаа өнгөрсөн буюу хууль ёсны бусад үндэслэлээр эрүүгийн мөрдлөгийг үүсгэн явуулж болохгүй, эсхүл таслан шийдвэрлэх тогтоолыг гүйцэтгэж болохгүй гэж үзсэн байвал;
- г/ Шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт шилжүүлэн өгөх иргэнийг нь тэр хэрэгт нь таслан шийдвэрлэсэн тогтоол, эсхүл уг хэргийг зогсоох тухай тогтоол гаргасан бол;
- д/ Хэлэлцэн Тохирогч аль нэг Этгээдийн хуулиар зөвхөн хохирогчийн гомдлоор үүсгэх ёстой эрүүгийн хэрэг байвал уг хохирогч зохих цагтаа гомдол гараагүй байвал.

Тавинзургадугаар зүйл Эрүүгийн мөрдлөг үүсгэх үндэслэл

1. Хэлэлцэн Тохирогч аль нэгэн этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийнхээ шаардсанаар тэр этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр шилжүүлэн өгөх гэмт хэрэг үйлдсэн харьяатаа өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу эрүүгийн мөрдлөг үүсгэх үүрэг хүлээнэ. Уг шаардлагад гэмт хэргийн тухай баримт сэлт болон гэмт хэрэг мөн болохыг нотлох баримтуудыг хавсаргана.
2. Эрүүгийн мөрдлөг үүсгэх тухай шаардлагыг шүүхэд шилжүүлэхийг хүртэл Монголын талаас БНМАУ-ын прокурор, шүүхэд шилжсэний дараа БНМАУ-ын дээд шүүхийн дарга тавина. Унгарын талаас БНУАУ-ын ерөнхий прокурор ба БНУАУ-ын шүүх яамны сайд нар тавина.

3. Ингэж тавьсан шаардлагаар Хэлэлцэн Тохирогч нэг Этгээд эрүүгийн мөрдөн байцаалт явуулсны үр дүнд хэрэв хэргийн таслан шийдвэрлэсэн тогтоол гаргасан нь хуулийн хүчин төгөлдөр болсон бол уг ялын тогтоолын хуулбарыг Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээддээ явуулна.

Тавиндолдугаар зүйл
Шилжүүлэн өгөх шаарлага

1. Таслан шийдвэрлэсэн тогтоолыг гүйцэтгүүлэхээр шилжүүлэн өгөх тухай шаардлагад хуулийн хүчин төгөлдөр болсон таслан шийдвэрлэсэн тогтоолын баталгаатай хуулбар, түүнчлэн гэмт хэрэгт ял ногдуулсан хуулийн зүйл ангийн заалтыг хавсаргана. Хэрэв ялтан ялаа эдлэж эхэлсэн бол тэр тухай мэдэгдэнэ.
2. Эрүүгийн хариуцлагад татахаар шилжүүлэн өгөх тухай шаардлагад баривчлах тухай тогтоолын баталгаатай хуулбар, гэмт хэргийн байдлын тодорхойлолт, уг гэмт хэргийн тухай эрүүгийн хуулийн зүйл ангийн заалтыг тус тус хавсаргасан байвал зохино. Хэрэв уг гэмт хэргийн улмаас эд хөрөнгийн хохирол учирсан бол түүний хэмжээг нэгэн адил тодорхойлно.
3. Зөвхөн хохирогчийн гомдлоор эрүү үүсгэх гэмт хэрэг бол гомдол гаргасан он, сар өдрийг шаардлагад заасан байвал зохино. Үүнээс гадна ийм гомдол гаргах хугацааг хязгаарласан хуулинд байгаа эсэхийг нэгэн адил мэдэгдэх хэрэгтэй.
4. Шилжүүлэн өгөх шаардлагад шилжүүлэн өгөх этгээдийн гаднах байдал, биеийн байцаалт, аль улсын харьяат оршин суугаа газрын тухай мэдээ, түүчлэн түүний фото зураг, хурууны хээ зэргийг бололцооны хирээр хавсаргана.
5. Шилжүүлэн өгөх шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд шилжүүлэн өгөх этгээдийн гэм буруугүйг нотлох баримтыг уг шаардлагад хавсаргах үүрэггүй.

Тавиннаймдугаар зүйл
Шилжүүлэн өгөх шаардлагад орох нэмэлт мэдээ

Хэрэв шилжүүлэн өгөх шаардлагын чухал мэдээ баримт бүрдэл болоогүй байвал шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд нь нэмэлт мэдээг шаардаж болно. Үүний тулд шаардлага тавьсан хэлэлцэн Тохирогч Этгээдэд 2 сараас дээшгүй тодорхой хугацаа тогтоож өгнө. Энэ хугацааг хүндэтгэх шалтгаантай бол сунгаж болно.

Тавинесдүгээр зүйл
Шилжүүлэн өгөх этгээдийг баривчлах

Шилжүүлэн өгөх шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд уг шаардлага хүлээн авмагц энэхүү гэрээний дагуу шилжүүлэн өгөхгүй байж болох тухай заалтанд хамаарахгүй байвал шилжүүлэн өгөх этгээдийг нэн даруй баривчлах арга хэмжээ авна.

Жардугаар зүйл
Шилжүүлэн өгөх шаардлага ирэхээс өмнө баривчлах

1. Хэрэв Хэлэлцэн Тохирогч аль нэг Этгээд шилжүүлэн өгөх этгээдийг баривчлах хүсэлтээ гаргаж, энэ этгээдийг баривчлах тухай тогтоол буюу хүчин төгөлдөр болсон таслан шийдвэрлэх тогтоол, шүүхийн бусад тодорхойлолт бий гэдгээ мэдэгдвэл шилжүүлэн өгөх шаардлага ирүүлэхээс өмнө уг этгээдийг баривчлан хорьж болно. Ийм хүсэлтийг шуудан цахилгаан, телефон буюу радиогоор тавьж болно.
2. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн холбогдох байгууллага нөгөө Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт шилжүүлэн өгөх гэмт хэрэг үйлдсэн нь мэдэгдэж байгаа өөрсдийн нутаг дэвсгэр дээр суугаа этгээдийг баривчлах хүсэлт ирэхээс өмнө баривчилж болно.
3. Энэ зүйлийн 1 ба 2-г дурдсанаар хэдийд баривчилсан тухайгаа Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд нь нөгөө этгээддээ нэн даруй мэдэгдэнэ.

Жараннэгдүгээр зүйл
Баривчлагсдыг суллах

Хэрэв энэхүү Гэрээний 58 дугаар зүйлд дурдсан ёсоор шилжүүлэн өгөх шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдээс энэ зүйлээр тогтоосон хугацаандаа шилжүүлэн өгөх тухай шаардлагад нэмэлт мэдээг ирүүлээгүй бол баривчлан хорьсон этгээдийг суллаж болно.
Баривчласан тухай мэдээ явуулсан өдрөөс хойш хоёр сарын дотор Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдээс шилжүүлэн өгөх шаардлага ирүүлэхгүй бол энэхүү Гэрээний 60 дугаар зүйлийн үндсэн дээр баривчлан хорьсон этгээдийг суллаж болно.

Жаранхоёрдугаар зүйл
Шилжүүлэн өгөхийг хойшлуулах

Шилжүүлэн өгөх этгээд шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэр дээр өөр гэмт хэрэг үйлдээд эрүүгийн хариуцлагад татагдсан буюу шийтгэгдсэн байвал Эрүүгийн мөрдөн байцаалтыг зогсоох буюу шийтгэсэн тогтоолыг гүйцэтгэхэд эсхүл ял эдэлж дуусгах хүртэл шилжүүлэн өгөхийг хойшлуулж болно.

Жарангуравдугаар зүйл
Түр шилжүүлэн өгөх

1. Хэрэв энэхүү гэрээний 62- дугаар зүйлд зааснаар шилжүүлэн өгөхийг хойшлуулж болно.
2. Түр шилжүүлсэн этгээдийг уг эрүүгийн хэрэгт холбогдох асуудлаа тодотгож дуусмагц буцааж өгнө.

Жарандөрөвдүгээр зүйл
Шилжүүлэн өгсөн этгээдийг мөрдөх хязгаар

1. Шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн зөвшөөрөлгүйгээр шилжүүлэн өгсөн этгээдийн шилжүүлэн өгөхтэй холбоогүй бөгөөд шилжүүлж өгөхөөс өмнө үйлдсэн хэргийн учир эрүүгийн хариуцлагад татах, шийтгэх буюу гуравдахь улсад дамжуулан шилжүүлж болохгүй.
2. Дор дурдсан үед зөвшөөрөл үл шаардагдана. Үүнд :
 - а/ Шилжүүлэн өгсөн этгээд эрүүгийн хэргийг бүрдүүлэх ажиллагаа дууссан үеэс, хэрэв шийтгэгдсэн бол заагдсан ялаас чөлөөлөгдсөн өдрөөс, эсвэл заагдсан ялаа эдлэж дууссан өдрөөс, эхлэн нэг сарын дотор Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээс гараагүй байвал;
Шилжүүлэн өгсөн этгээд шилжүүлэн өгөх шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээс өөрөөс нь хамаарахгүй шалтгаанаар дурдсан хугацаанд гарч чадаагүй бол уг хугацааг оруулан тооцохгүй.
 - б/ Шилжүүлэн өгсөн этгээд шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрээс гарсан боловч дахин эргэж ирсэн байвал.

Жаранзургадугаар зүйл
Шилжүүлэх

Шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээддээ хэдийд хаана шилжүүлэн өгөхөө мэдэгдэнэ. Хэрэв шаардлага тавьсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд шилжүүлэн өгөх этгээдийг шилжүүлэхээр тогтсон өдрөөс хойш нэг сарын дотор хүлээн авахгүй бол түүнийг суллаж болно.

Жарандолдугаар зүйл
Дахин шилжүүлэн өгөх

Хэрэв шилжүүлэн өгсөн этгээд ямар нэг аргаар эрүүгийн мөрдлөгөөс зайлан гарч түүнийг шилжүүлэн өгөх шаарлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт буцаж ирвэл энэхүү гэрээний 57 дугаар зүйлд дурдсан мэдээ материалыг шаардахгүйгээр дахин тавьсан шаардлагын дагуу уг этгээдийг шилжүүлэн өгөх ёстой.

Жараннаймдугаар зүйл
Дамжуулан өнгөрүүлэх

Хэлэлцэн Тохирогч аль нэгэн этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийн хүсэлтээр Хэлэлцэн Тохирогч тэрхүү нөгөө этгээдэд гуравдагч улсаас шилжүүлэх этгээдийг өөрийн нутаг дэвсгэрээр дамжуулан өнгөрүүлэх үүрэг хүлээнэ.

Хэрэв энэхүү гэрээнд шилжүүлэн өгөхийг заагаагүй байвал Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд ингэж дамжуулан өнгөрүүлэхийг зөвшөөрөх үүрэггүй байж болно.

1. Дамжуулан өнгөрүүлэх хүсэлтийг шилжүүлэн өгөх тухай шаардлагатай адил журмаар үйлдвэл зохино.
2. Дамжуулан өнгөрүүлэх арга, маршрут болон бусад нөхцөлийг Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн зохих холбогдох эрх хэмжээ бүхий байгууллага тухай бүр харилцан тогтооно.

Жаранесдүгээр зүйл
Эрүүгийн мөрдлөгийн дүнг мэдэгдэх

Шилжүүлэн өгсөн этгээдийг мөрдсөн эрүүгийн мөрдлөгийн дүнг Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд харилцан мэдэгдэж байна. Хэрэв шилжүүлэн өгсөн этгээдийг шийтгэсэн бол хүчин төгөлдөр болсон таслан шийдвэрлэсэн тогтоолын хуулбарыг хүргүүлнэ.

Далдугаар зүйл
Шилжүүлэн өгөх ба дамжуулан өнгөрүүлэх хэргийн талаар харилцах

Гэмт хэрэгтнийг шилжүүлэн өгөх, дамжуулан өнгөрүүлэх түүнчлэн хоригдож байгаа этгээдийг хүргэх асуудлаар БНМАУ –ын Улсын Дээд Шүүх буюу Улсын Прокурор БНУАУ-ын Шүүх Яам буюу Ерөнхий Прокурор шууд харилцана.

Даланнэгдүгээр зүйл
Хоригдож байгаа этгээдийг хүргэх

1. Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө этгээдийн нутаг дээр баривчлагдсан этгээдийг гэрчийн хувьд байцаах хэрэгцээ гарвал энэ этгээдийг хорьж байх ба байцаан дуусмагц аль болох богино хугацаанд буцаах болзолтойгоор энэ гэрээний 70 дугаар зүйлд дурдсан байгууллагууд хүсэлт гаргасан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн нутаг дэвсгэрт түүнийг хүргэх шийдвэрийг гаргаж болно.
2. Хэрэв гуравдахь улсын нутаг дэвсгэр дээр хоригдож байгаа этгээдийг гэрчийн хувьд байцаах хэрэгцээ гарвал хүсэлт хүлээн авсан энэхүү гэрээний 70 дугаар зүйлд дурдсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн байгууллагууд түүнийг өөрийн улсын нутаг дэвсгэрээр дамжуулан өнгөрүүлэхийг зөвшөөрнө. Тэгэхдээ энэүү гэрээний 7 дугаар зүйлийн заалтыг баримтална.

Даланхоёрдугаар зүйл
Эд юмыг шилжүүлэн өгөх

1. Гэмт хэргийн улмаас хэрэгтний эзэмшилд орсон шилжүүлэн өгвөл зохих эд агуурсыг, түүнчлэн эрүүгийн хэрэгт эд мөрийн баримт болгон ашиглаж болох бусад эд агуурсыг гэмт хэрэгтэн нас барсан буюу өөр шалтгаанаар тэдгээрийг шилжүүлэн өгч болохгүй болсон ч Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдэд уг зүйлийг шилжүүлэн өгөх ёстой.
2. Хэрэв эд агуурсыг шилжүүлэн өгөх шаардлага хүлээн авсан Хэлэлцэн Тохирогч Этгээд эдгээр эд агуурсыг эрүүгийн өөр хэргийг илрүүлэхэд ашиглах шаардлагатай бол тэдгээрийг шилжүүлэх хугацааг түр хойшлуулж болно.

Далангуравдугаар зүйл
Эрүүгийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзах

Хэрэв шилжүүлэн өгөөгүй гэмт хэргийн талаар эрхийн туслалцаа шаардсан байвал эрүүгийн хэргийн талаар эрхийн туслалцаа үзүүлэхгүй.

Даландөрөвдүгээр зүйл
Шийтгэсэн тогтоолын тухай мэдэгдэх

1. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээд Хэлэлцэн Тохирогч нөгөө Этгээдийнхээ харъяатыг шийдсэн хүчин төгөлдөр болсон таслан шийдвэрлэх тогтоолын талаар жил бүр харилцан мэдээлж байна. Энэ мэдээлэлд тогтоолын ял заасан хэсгийг хавсаргавал зохино.
2. Хүсэлт хүлээн авсан Этгээдийн нутаг дэвсгэрт дээр эрүүгийн хариуцлагад татагдсан бөгөөд хүсэлт тавьж байгаа Этгээдийн нутаг дэвсгэрт урьд оршин сууж байсан этгээдийн шийтгүүлж байсан тухай мэдээг Хэлэлцэн Тохирогч хоёр бие биедээ мэдээлж байна.
3. Энэ зүйлийн 1 ба 2-т дурдсан ёсоор Хэлэлцэн Тохирогч хоёр этгээд шийтгүүлэгчийн хурууны хээг бололцооны хирээр явуулж байна.

4. Энэ зүйлийн 1 ба 2-д дурдсан мэдээнүүдийг энэхүү гэрээний 3 дугаар зүйлд заасныг баримтлан харилцан шилжүүлнэ.

**Гуравдугаар хэсэг
Төгсгөлийн заалт**

Далантавдугаар зүйл

Энэхүү гэрээ нь батлагдана. Батламж жуух бичгүүдийг Улаанбаатар хотод солилцоно.

Даланзургадугаар зүйл

1. Энэхүү гэрээ батламж жуух бичгүүдийг солилцсоноос хойш 30 дахь өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно. Гэрээ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн 10 жилийн турш үйлчилнэ.
2. Хэрэв Хэлэлцэн Тохирогч Этгээдийн аль нэг нь дээр заагдсан хугацааг дуусахаас нэг жилээс доошгүй хугацааны өмнө энэхүү гэрээнээс татгалзахгүй бол түүний хүчин төгөлдөр байх хугацаа нь тодорхойгүй хугацаагаар сунгагдах бөгөөд Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн аль нэг нь нэг жилийн өмнө цуцлах хүртэл энэхүү гэрээ хүчин төгөлдөр байна.

Даландолдугаар зүйл

Энэхүү гэрээг Монгол, Унгар, Орос хэл дээр тус бүр хоёр хувь үйлдэх бөгөөд 3 эх нь адил байна. Хэрэв маргаантай зүйл гарвал орос эхийг баримтална. Хэлэлцэн Тохирогч хоёр Этгээдийн бүрэн эрхт төлөөлөгч үүнийг батлан энэхүү гэрээнд гарын үсэг зурж тамга дарна.

-000-